

ВИСОКА ПОСЛОВНА ШКОЛА
СТРУКОВНИХ СТУДИЈА – БЛАЦЕ
Часопис из области економије, менаџмента и
информатике „БизИнфо“
Број 2/2010, стр. 45-58
Адреса: Краља Петра I, бр.70, 18420 Блаце

**ПРИЛИВ СТРАНОГ КАПИТАЛА У ПРЕДХОДНОМ
ПЕРИОДУ, ЕФЕКТИ НА ФИНАНСИЈСКУ
СТАБИЛНОСТ И БУДУЋИ ПРАВЦИ РАЗВОЈА
ПРИВРЕДЕ, (једно виђење финансирања развоја
Србије)**

**FOREIGN CAPITAL INFLOW IN THE PREVIOUS
PERIOD, EFFECTS OF FINANCIAL STABILITY
AND FUTURE DIRECTIONS OF THE ECONOMY,
(one view of financing development of Serbia)**

Бојан Коцић

Висока пословна школа струковних студија, Блаце

***Резиме:** Управљање и непосредна контрола над финансирањем привредног раста и развоја представља основну и кључну претпоставку за све земље развоја. Земље у развоју налазе се на прекретници и кључном избору на који начин финансирати привредни развој и обезбедити трансфер технологије а не реметити монетарну и финансијску стабилност. Предмет овог рада јесте преглед ангажовања и прилива страног капитала кроз дуг временски период у Србији и земљама у развоју, коришћење позитивних искустава и ефеката које је страни капитал имао у предходном периоду у развоју земље као и перспективе будућег виђења привредног развоја Србије. Сам рад не искључује инострану акумулацију кроз већ познате видове ангажовања капитала и утицаја на привредни развој већ указује и упућује на нове недовољно афирмативне области и гране које би могле да утичу на убрзани развој и повећање привредне и индустријске активности земље и искуства других земаља.*

***Кључне речи:** Економија, Задуженост привреде, Страни капитал, СДИ, Монетарна стабилност*

Abstract: *Manage and direct control over the finances of economic growth and development is an essential and crucial assumption for all developing countries. Developing countries are at a crossroads and a crucial choice of how to finance economic development and provide technology transfer and not interfere with monetary and financial stability. The subject of this paper is an overview of engagement and the inflow of foreign capital over a long period of time in Serbia and developing countries, the use of positive experiences and effects of foreign capital had in the previous period in developing countries and the prospects of seeing bududeg economic development of Serbia. The work does not exclude foreign accumulation of the already known forms of capital involvement and influence on economic development but also indicates and points to a lack of affirmative areas and industries that could affect the rapid development and increasing economic and industrial activities of the country and the experiences of other countries.*

Keywords: *Economics, The debt of the economy, Foreign capital, FDI, Monetary stability*

1. СТАЊЕ ПРИВРЕДЕ И ПОЧЕТНИ МОТИВИ АНГАЖОВАЊА КАПИТАЛА

Страни капитал имао је у предходном периоду постојања Србије и творевинама где је Србија егзистирала и чинила заједницу, значајну улогу, мада може се речи у одређеним периодима чак и пресудну улогу у финансирању пројеката. Сам рад конципран је у неколико дела који чине преглед ефеката и утицај страног капитала у развоју и постојању Србије. Због потпуног сагледавања прилива страног капитала, представљени део базиран је на ономе што карактерише кретање капитала од Краљевине Срба, Хрвата и Словенаца између два светска рата. Оно што се може извести као закључак за тај период јесте пре свега и то да државна заједница представља најнеразвијенију земљу са најнижим дохотком по становнику, где је већина становништва била запошљена у пољопривреди. Неравномерни развитак и размештај индустрије и занаства диференцирао је територију земље на неразвијене и нешто развијеније области. Значајно повећање и улагање страног капитала превасходно се повећавало самом еволуцијом капитализма. Оно што је привлачило капитал у земљи у том периоду је пре свега стицање великих профита на бази експлатације сировина уз коришћење јефтине радне снаге. Овај период развоја карактерше већи увоз од извоза роба и одлив профита иностраних компанија и стварање платнобилансног дефицита. Престанком задуживања и ангажовања

дугорочних зајмова, као и покривање дефицита у том периоду краткорочним кредитима и одливом монетарног злата чинило је и представљало један од водећих проблема, док се генеза проблема са истим сценариом манифестује и данас. Инострани капитал у том периоду не представља новину ни за једну земљу света већ нужност у свим фазама развоја. Готово свака развијена земља свој привредни развој је заснивала или се ослањала на инострану акумулацију и тиме допуњавала сопствену потребу за инвестицијама, те се у овам периоду заједница није разликовала од готово ниједне земље допуњујући сопствену акумулацију иностраном. Инострани капитал у овом периоду развоја игра веома битну развојну улогу а само улагање је најинтезивније у високо кумулативним областима, пре свега у индустрији грађевинског материјала, рударству и електропривреди, као и у производњи роба широке потрошње које су биле заштићене царинским баријерама, док је према структури и земљама порекла, већина ангажованог капитала долазила из Енглеске, Немачке, Аустрије, САД, итд. што се у односу на данашње ангажовање капитала данас и не разликује.

2. ПРИЛИВ СТРАНОГ КАПИТАЛА У ПЕРИОДУ СОЦИЈАЛИЗМА

Због обимности и веома дугог посматраног и описаног периода, овај део подељен је на два дела који је временски смештен непосредно после Другог светског рата и назива се и периодом убрзане индустријализације. Робно услужни дефицит, створен у овом периоду, покриван је приватним и међудржавним трансферима, односно поклонима и јефтиним зајмовима. Приватни једностранни трансфери састојали су се углавном из послератног слања пакета, пензија и новчаних дознака привремених и сталних иселеника, док је званична државна помоћ долазила из разних облика економске помоћи, ратне репарације и реституције. Проблем овог периода развоја јесте да земља, тада са називом СФР Југославија највише оскудева у домаћој акумулацији, а у доношењу инвестиционих одлука трансфери приходи су доприносили стварању и побољшању услова за привредни раст. Такође, за овај период може се закључити да су у генерисању и мобилизаторској функцији капитала разни облици трансферних прихода имали пресудну улогу у послератној привредној изградњи земље. Коришћење ових специфичних облика иностране акумулације, индиректно је негативно деловало на ефикасност употребе иностраних средстава у посматраном периоду. С обзиром да се говори о средствима која су добијена бесповратно или уз минималне каматне стопе као јефтини зајмови, реални критеријуми инвестирања нису били пресудни за доношење инвестиционих одлука из разлога што није постојала

опасност коју носе кредитни односи са иностранством, да се позајмљена средства морају вратити уз камату на бази повећања износа. Овакав избор пројекта условио је неке потпуно промашене пројекте и инвестирање у предузећа која нису имала могућности за успех због много фактора, између осталог и недостатка сировина, адекватне радне снаге, итд.

Коришћење иностране акумулације у облику трансфера упућивало је југословенску привреду после 1949. године на увоз опреме, технологије, сировина и полупроизвода са тржишта Западне Европе и САД, због прекида односа са Русијом и социјалистичким земљама. Овакву упућеност увоза, логично је следила упућеност задуживања у иностранству према земљама Западне Европе, када међудржавна економска помоћ као најобилнији извор трансферних плаћања полако почиње да јењава, а приходи од извоза не расту довољно брзо да би надокнадили трошкове увоза.

У периоду после 1965. године Југославија је у својој привредној изградњи користила дугорочне и средњорочне кредите из јавних и приватних извора. Коришћење мултилатералних и билатералних јавних извора тада је представљало далеко повољнији облик ангажовања иностране акумулације са становишта потребе привредног развоја. Сам период углавном се одликује задуживањем кроз форму дугорочним кредитима са периодом одлагања плаћања и ниским каматним стопама који су коришћени за изградњу инфраструктурних објеката. Коришћење ових извора не може се сматрати повољним дугорочним трендом између јавних и приватних извора кредитирања у укупној задужености земље зато што су кредити из приватних извора рационално коришћени за увоз опреме, полупроизводних сировина и омогућавали исправљање структуре домаће акумулације и затварање уских грла у производном процесу. Негативна чињеница за Југославију у овом периоду је пре свега куповина репродукционог материјала на кредит тј. уз коришћење комерцијалних кредита, и у том периоду овакав вид представљао је веома скуп и неповољан начин обезбеђивања обртних средстава неопходних за процес проширене репродукције. Прекомерно ослањање на овакав начин финансирања увоза знатно је допринело погоршавању проблема спољнофинансијске ликвидности земље. Овај период карактеристичан је и као период који декларише прекомерну употребу коришћења кредита за увоз робе и прекомерно узимање финансијских кредита из приватних извора који се користе за финансирање динарских потраживања у земљи. Овај период у највећој мери осликава садашњу ситуацију у земљи.

3. МОТИВИ АНГАЖОВАЊА СТРАНОГ КАПИТАЛА И ПРЕГЛЕД ЗЕМАЉА У ТРАНЗИЦИЈИ

Основне појавне форме страног капитала огледају се кроз власништво над капиталом и сам рад разликује појевне облике капитала на приватни и јавни капитал. Неоспорно се као као главни и кључни носиоц пре свега доминантног приватног капитала јављају кључни носиоци истог, тј. носиоци који имају велику мобилност и њих овде делимо на МНК (мултинационалне компаније) и ТНК (транснационалне компаније). Мобилност и мотивација МНК И ТНК огледа се у стицању профита, пре свега профита на дужи рок. Поред основног мотива тј. власништва капитала, литература познаје и мотиве ангажовања који се са применом у пракси деле на: стратешке, субјективне и економске мотиве за инвестирање. Обрађујући мотиве ангажовања истичу се одређени закључци и то да су стратешки мотиви директно везани и утичу на обезбеђивање ресурса, превасходно физичких ресурса, јефтине полуквалификоване радне снаге, као и достизања и проширења технолошких, менаџерских, маркетиншких и организационих знања и вештина у пословању. Поред већ наведених стратешких мотива кључну улогу у ангажовању иностраног капитала имају и субјективни и економски мотиви везани за потребу земаља домаћина за усавршавање тржишта и фактора производње. Изводећи закључак када се говори о кретању страног капитала тј. да ли говоримо о улазним или излазним инвестицијама оне имају веома важан утицај на економски развој не само у случају земаља у развоју него и у развијеним земаља.

Посматрајући овако међународно кретање капитала са аспекта поделе према изворима делимо их на приватни и јавни капитал. Оно што карактерише приватни капитал јесте да се креће на основу економског интереса а јавни капитал на основу ширих друштвено политичких интереса.

Подела приватног капитала јесте на СДИ одакле се издваја греенфилд и браон филд, и портфолио инвестиције као најзначајнији појавни облик који је наприхватљивији земљи због пакета који оне носе са собом. Још, када се говори о приватном капиталу може се говорити о комерцијалним кредитима који са аспекта садашње владе представљају неопходан прилив веома скуп али и једини који доприноси избегавање буџетске катаклизме и дужничке кризе. Када се наведени извори пренесу на земље у транзицији, тј. земље које су овај процес привеле крају, ови наведени извори представљају основни вид ангажовања страног капитала. Да би говорили о ефектима страног капитала неопходно је извршити поделу земаља у транзицији. Подела је

извршена на основу методологије Светске банке на земље Централне Европе (ЦИЕ), земље настале распадом бившег СССР-а и земље Југоисточне Европе (ЈИЕ) и Балтичке земаље. На почетку процеса трансформације владало је мишљење да ће се процес транзиције брзо остварити и да ће СДИ имати највећи значај у смањивању потреба за финансијском подршком. Међутим, стварност је оповргла очекивања а прилив у целом региону једнак је на пример, приливу инвестиција у Индонезији. У овој групи земаља издвајају се четири напредне земље које су добиле више од 90 % страних средстава и сада чине замајак Европске привреде. Друга група земаља су Земље бившег СССР које су имале много скромнији, готово занемарујући прилив у односу на земље ЦИЕ, превасходно због самог нивоа привреде на почетку транзиције. Русија као највећа земља ове групе до почетка XXI века имала је веома негативан резултат у привлачењу страног капитала пре свега због погрешно вођење економске политике, међутим, данас ова земља постаје веома значајан извозник капитала и инвестиција како у земљама у развоју тако и у земљама Западне Европе. Флукуација цена сировине говори да земље богате природним богатством имају веома значајну улогу у извозу капитала, посебно неколико година уназад пре свега због скока цена сировина на светском тржишту. Земље Југоисточне Европе најспорије се крећу у процесу транзиције привреде, како због не тако далеких ратних догађаја на простору бивше СФРЈ, тако и због подела и настанка држава на простору Југоисточне Европе.

Оно што овај део рада и препоруке у привлачењу капитала показује јесте неопходност и избор као и алокација најбољих пројеката уз стимулативне мере државе. Позитивни ефекти земаља који су примењивали овакве препоруке говоре о добром приступу док су резултати запажени после светске економске кризе за прву половину 2010.годину о опоравку Европске економије охрабрујући их и захваљујући неким гранама индустрије. Према подацима Светске банке земље са највећим растом пре свега условљене опоравком аутоиндустрије јесу Словачка са стопом од 4.8 %, Пољска са 2,9 % и Чешка са 1,1% Овакав раст је остварен пре свега опоравком аутомобилске индустрије док се у случају Пољске говори као о јединој земљи која је имала успешно спроведене реформе и снажан инвестициони циклус, док остале чланице ЕУ које су прошле транзицију нису забележиле позитивне ефекте повећања сопствених економија и њихов опоравак се очекује тек сада у 2011 години.

4. ПРИКЉУЧЕЊЕ ЕУ, УПОРЕДНА АНАЛИЗА И ПРИЛИВ ОД ПРИВАТИЗАЦИЈЕ У СРБИЈИ

И ако постоје бројна мимоилажења у концепту и правцима развоја Србије, Упоредна анализа ефеката придруживања ЕУ има значајну улогу у заокруживању целине везане за утицај ЕУ интеграција на прилив иностраног капитала. Примењена истраживања на писању рада говоре и показују какве и колике користи су имале земље у процесу придружења кроз бројне ефекте макроекономских показатеља од привредног раста, ГДП, до утицаја на прилив страних инвестиција, пре свега због сигурности улагања, увећања тржишта и јефтиније радне снаге за саме носиоце капитала. Преглед макроекономских критеријума земаља у транзицији и Србије показује да ти критеријуми уређују и дефинишу правила понашања унутар Уније, посебно обавезујуће препоруке везане за максималну стопу инфлације, јавни и спољни дуг и учешће у јавној потрошњи као и буџетски дефицит, што умањује могућност за доношење индивидуаних одлука.

Када се у раду говори о приливу и брзини транзиције Србије у новијој историји, на самом почетку преласка из једно у друго уређење и тенденције бивших република за осамостаљењем, пропушта се прилика о мирном одвајању република које су чиниле федерацију што доводи земљу до међународне изолације и бомбардовања у последњој деценији XX века. Све ово оставља траг и онемогућује приступ фондовима и покретање процеса приватизације а самим тим и прилива иностраног капитала. Самим тим приватизација је у заостајању за другим привредама у региону и прва значајна инвестиција почиње тек изласком из међународне блокаде продајом „Телекома“ 1997.године. Оно што карактерише овај период пре свега јесу неповољни услови који се одражавају на прилив страног капитала због нестабилне политичке ситуације. Према најновијим подацима Светске банке извршене БЕРИ ИНДЕКС методологијом и резултатима за 2010. годину говори се о стагнацији побољшања услова за инвестирање а резултат је готово непромењен као и у 2009. години док је благо побољшање забележено у односу на године иза нас и посматрани период. Благо погоршање примећује се у вођењу увозно извозних послова и омогућавању компанијама добијање разних неопходних дозвола за инвестирање и грађевину, за неколико индексних поена. Веома разочарајући податак је и то да се у односу на земље окружења земља рангира много лошије са заузетим 88. местом од посматраних 190. земаља и да се налазимо само испред Хрватске и БиХ, а далеко испод, Мађарске, Бугарске, Румуније, Словеније, Црне Горе и Албаније.

5. ПРИВАТИЗАЦИЈА, ПРИЛИВ КАПИТАЛА И РЕЗУЛТАТИ ЊЕГОВОГ АНГАЖОВАЊА

Део о приватизацији је веома комплексан, јер према последњем пресеку у 2010 години, током осам година приватизације у Србији би од продаје укупно 2.449 предузећа - стигло 2,7 милијарди евра. Купци се, међутим, нису увек држали уговорених обавеза, па је у међувремену раскинуто 525 продаја. Од продаје предузећа тако је до сада наплаћено укупно - 175,72 милијарде динара тј. мање од 1.7 милијарди евра. Ни та цифра није “читава” стигла до буџета Републике Србије. Умањена за разне трошкове, спала је на - 126,76 милијарди динара.

Смањен износ говори да су међу побројаним предузећима и она код којих је у међувремену раскинут уговор па је тај износ мањи, јер нису све рате наплаћене, а има случајева и да је читава купопродајна цена неисплаћена. Задлежност овог износа, пре свега је била у рукама Министарства финансија и Управе за трезор док а се успешност коришћења самог капитала најбоље види из тренутне ситуације Србије. НЕПРОДАТИХ предузећа у Србији је још око 800. Међу њима је 650 друштвених и 150 државних. Ту су предузећа у којима је приватизација заустављена, али их има и у реструктурирању и ликвидацији. Њихова судбина, по свему судећи, биће - ликвидација или стечај где држава не може да рачуна на неки значајнији новчани приход.

Стране директне инвестиције кроз форму гринфилд инвестиција и даље су на веома ниском нивоу што говори и податак који је за 6 месеци 2010. године по подацима Привредне коморе Србије, износи свега 396,8 милиона евра.

Поред смањења СДИ, досадашње спровођење концепта прецењеног курса динара, између осталог, довело је до огромног спољнотрговинског дефицита, а имало је покриће у приватизацији, иностраном задужењу, инвестицијама, приливу дознака, донацијама. Када је у земљу после 2000. до краја 2009. године, по овом основу ушло, по неким проценама, око 70 милијарди долара, коришћених, углавном, за потрошњу, а мање за развој привреде говори о комплексној ситуацији Србије. Посматран ефекат кроз задужење земље, говори да имамо спољни дуг Србије од 76 одсто БДП-а што значи да смо ми на самој граници у дужничку кризу. Сматрам да би овде требало да се наведе и економско становиште задужености и дужничке

кризе. Ако је спољни дуг већи за 2,2 пута од годишње вредности извоза, та се земља такође сматра високозадуженом. Још један од показатеља који се узима као валидан је да ако годишња рата за отплату спољног дуга пређе 25 процената од годишњег прилива извоза, говоримо о презадуженој земљи. Србија испуњава све ове услове, јер већи део дуга чине средњорочни и дугорочни дугови, а мањи део краткорочни дугови. Стратегија која се примењује од 2000. Године јесте да живимо на спољном дугу. Та тенденција не може више да се настави. Тај стари модел више није могућ јер је основна претпоставка за његово функционисање била да имамо добар прилив страног капитала мада се и сада веома мало ради на томе без јасних стимулативних мера и грана који представљају претпоставку за развој. Једини излаз из ове ситуације јесте повећање извоза и развој домаће производње као одрживи излаз из зачараног круга позајмица из иностранства. и да се висина спољног дуга никако не прелази 80 одсто БДП-а, јер се то сматра опасно задуженом земљом. Нема могућности за неку већу продају других домаћих предузећа, смањене су стране инвестиције и могућности нових иностраних кредита, што може довести до озбиљног погоршања стања у привреди и пада животног стандарда.. По овом основу прилива инвестиција, у Србију је од 1995. до јуна 2010. године, укупан прилив СДИ достигао 21 милијарду долара, што је 49 одсто БДП земље. У периоду од 1995. до 2009. године, Србија је уложила у иностранству 3,9 милијарди долара, односно девет одсто БДП. Према подацима СИЕПА, страни инвеститори су за четири године добили више од 47 милиона евра кроз програм српске владе за привлачење инвестиција. Захваљујући овом програму од 2006. године до сада, отворено је више од 17.000 радних места и реализовано више од 600 милиона евра у нове инвестиције. Потребне су знатне нове иностране инвестиције, пре свега, у секторима енергетике, телекомуникација, пољопривреде, грађевинарства и инфраструктуре, а, такође, Србија мора повећати удео капиталних инвестиција у буџетским расходима. Промена структуре привреде подразумева смањивање увоза и потрошње, а повећање извоза и штедње. Снага домаће валуте зависи, пре свега, од извозне снаге наше привреде и прилива иностраног капитала. Према истим изворима до краја 2011. године у Србију је могло да се очекује око 1,3 милијарде евра страних директних инвестиција (ако се и не прода Телеком), што представља неколико пута мањи потребан прилив. Циљ је да се

годишње привуче најмање око три милијарде долара страних директних инвестиција, док се према једној од пројекција, до краја ове деценије потребно просечно годишње око седам милијарди евра страног капитала (у кредитима и директним инвестицијама) да би се омогућило финансирање динамичног раста БДП од око шест одсто годишње и враћање спољних дугова у складу са стандардима међународних финансијских институција, а производња расла по високој просечној стопи од око осам одсто годишње. Динар ће јачати ако расту наш извоз и стране директне инвестиције и, обрнуто, слабити, ако нам је слаб извоз и недовољан прилив инвестиција. Овакав приступ захтева и обезбеђивање предвидљивости пословног амбијента, јасан правни оквир и стабилну политичку ситуацију у Србији. Пропуштена је врло повољна прилика да велики прилив иностраног капитала у земљу у протеклој деценији буде више искоришћен да се побољшају развојне перформансе српске привреде. Србија има стручан људски потенцијал, па треба следити, пре свега, пример Словачке и привредних тигрова Далеког истока, са одговарајућим привредним амбијентом, да би се више привукли страни инвеститори. Српска привреда на средњи рок, до 2015. године, не може да постигне развојни циљ – концепт подстицања извозне привреде, без осетног раста извоза робе и услуга, а то значи и привлачење преко потребних страних инвестиција, као и без озбиљних рестрикција у потрошњи. Србија може да понуди потенцијалним инвеститорима стратешку позицију и одговарајућу инфраструктуру, затим приступ бесцаринским тржиштима (у режиму слободне трговине или са преференцијалним статусом) и повољан царински и инвестициони режим. По секторима, највише се улаже у прерађивачкој индустрији и финансијама, а следе послови са некретнинама, трговина на мало и велико и саобраћај.

Јавни капитал у периоду 2001. – 2010. Представљао је у Србији нову развојну шансу посебно у областима развоја инфраструктуре, социјалних питања, енергетике, и локалних самоуправа, грађевинарства. Подстицајне мере Владе РС у значајној мери стимулисале су ову област у 2010. години мада се по личном мишљењу и даље недовољно усмерено у друге развојне пројекте и запостављене области пољопривреде у 2011. години док се од Националног инвестиционог плана далеко више очекивало и очекује. Најбоље илустровани податак јесте да се готово 50% средства планираних за 2009. И 2010. годину преко

НИП-а нису искористила пре свега због недостатака пројеката. Афирмација концесионих кредита у великој мери требало би да чини развојну шансу Србије, пре свега у развоју путне инфраструктуре мада се и ту није далеко одмакло док се у самом раду детаљно говори о неопходности и мерама са подстицај овог вида финансирања пројеката. Поништавање потписаних уговора и непридржавања истих одредаба већ потписаних у значајној мери одвраћа инвеститоре и утиче на погоршање поверења и стабилности институција Србије.

Оно што се у раду још констатује је да од 20 највећих инвестиција у Србији, јесу 15 продаја предузећа која су реструктурирана по старом закону док су само 5 тзв.греенфилд инвестиције. То би могло да најбоље илуструје утицај и сприведене реформе у Србији.

Двадесет највећих инвестиција до 2011.године			
Инвеститор	Земља порекла	Делатност	Инвестиције у мил. Евра
1. Теленор	Норвешка	Телекомуникације	1.602
2. Гаспромнефт	Русија	енергетика	947
3.Делхаиза група	Белгија	Малопродаја	945
4. Фијат група	Италија	Аутомобилска	700
5. Филип Морис	САД	Дуванска	630
6. Мобилком	Аустрија	Телекомуникације	570
7. АБ и Н Беј	Белгија	Прехрамбена	530
8. Банка Интеса	Италија	Банкарство	508
9. Салфорд инвестициони фонд	Велика Британија	Прехрамбена	500
10. Стада	Немачка	Фармацеутска	475
11. Национална банка Грчке	Грчка	Банкарство	425
12.Еуробанка ЕФГ	Грчка	Банкарство	400

13. Меркатор	Словенија	Малопродаја	300
14.Кредиакрикол Група	Француска	Банкарство	264
15.Фондација САИ	Италија	Осигурање	220
16. Ју ес стил	Сад	Металска	220
17. Лукоил	Русија	Енергетика	210
18.Пепсико	Сад	Прехрана	210
19.Африка Израел корпорација	Израел	Некретнине	200
20.Блок 67.Асоцијација	Аустрија и Србија	Некретнине	180

СИЕПА,интернет издање

На инострани капитал и његову секторску расподелу у Србији пресудну улогу имају како токови кретања тако и Европске интеграције, потписивање споразума о стабилизацији и придруживању који је крајем 2009. године одмрзнут а само потписивање је реализовано средином 2010. године, као и добијање статуса кандидата који се очекује крајем 2011.године. Процене земаља у окружењу које су прошле процес трансформације показују да се самим добијањем статуса повећава у значајнијој мери долазак инвеститора а да се подстицајним мерама из предприступних фондова ЕУ стимулишу међународни носиоци инвестиција а тиме се уједно и гарантује институционална сигурност инвестиција у Србију. И поред стен бај аранжмана са ММФ о стабилизацији буџета за 2010. и 2011. годину од 2.9 милијарди евра, имамо пад вредности домаће валуте. Значајан прилив иностраних средстава кроз кредитирање привреде и јавног сектора има Европска банка за обнову и развој која ће кроз програме за 2011. годину да пласира у приватни сектор на име пројеката средства око 200 милиона еура. Однос реализованих и одобрених кредита између јавног и приватног сектора јесте у размени 53 према 47 у 2009. годину и представља позитиван помак у подстицају привреде Србије и приватног сектора. У прилог овако изведеној констатацији говоре и неке значајне ревизорске и инвестиционе организације. Сопствени развој требало би да се базира и даље на компаративним

предностима кроз стимулацију пољопривредне производње, туризма и производњу енергије из обновљивих извора. Кроз сам рад доста се говори о домаћој акумулацији тако да неке препоруке и решења дата у прошлости могу веома успешно користити и сада у савременим условима привређивања. Оно што представља делом неуспех овог пресека јесте да покаже на који начин јесу коришћена средства која су остварена приватизацијом тј. проблем алокације средстава остварених од продаје друштвене имовине и дистрибуције истих у пројекте. Проблеми неажурности и неевидентирања свих средстава од приватизације такође јесу нешто што ће бацити и оставити у будућности сумњу на цео процес продаје друштвене имовине. Заснивање привредног развоја на досадашњем моделима ангажовања страног капитала из земаља извозника капитала (Италија, Аустрија, САД) требало би да се усмери и прошири на ангажовање капитала из земаља у развоју која средства имају на претек и последњих година представљају значајне извознике капитала. Јављање нових носиоца јавног и приватног капитала најбоље говори о мењању структура извозника капитала са традиционалних на нове нпр. Русија, Кина, Индија и компаније које у овим земљама послују. Садашњи рејтинг успешности у транзицији презентован од стране ЕБРД у 2010. години који је Србију пласирало на 22. месту у региону од обрађених и тестираних 28., најбоље говори о самом успеху процеса транзиције. Веома раазочаравајући податак представља и то да се налазимо само испред Црне Горе и БиХ што у најбољој мери говори да се реформе пре свега правосуђа, државне администрације и успешности у приватизацији пре свега утицале на овако веома лоше рангирање Србије на листи ЕБРД-а. Податак који би требало да илуструје овако лошу слику јесте нереализација већ одобрених средстава за 13 пројеката од стране Светске банке као и смањење средстава и броја пројеката које ће се од сада због лоше реализације одобравати.

ЛИТЕРАТУРА

1. Kenen B. Peter, The International Economy, Third edition, Cambridge University Press, New York, 1996.
2. Viner Jacob, The Customs Union Issue, Carnegue Endowment for Internationl Peace, 1950.

3. Ekonomski pregled, Narodna banka Srbije, april 2009.
4. Kandogan Yener, Trade Creation and Diversion Effects of Europe' s Regional Liberalization Agreements, The William Davidson Institute at the Michigan Business School Working Paper Number 746, February 2005.
5. Stabilizacija i razvoj: kako dalje, Tematski broj часopisa Ekonomist, godina LVII, Broj 1, Vol.41, Beograd 2005.
6. Siebert Horst, The World Economy, second edition, Routledge, London and New York, 2002.
7. International monetary fund - www.imf.org
8. World bank – www.worldbank.org
9. Докторска дисертација, Бојан Коцић, Страни капитал у функцији привредног развоја Србије 2010.
9. НБС – www.nbs.rs
10. СИЕПА – Serbia Investment and Export Promotion Agency, www.siepa.gov.rs
11. ЕБРД - www.ebrd.com